

Sygn. akt I C 1635/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 października 2018 r.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Lidia Grzelak

Protokolant st. sekr. sąd. Jolanta Dziki

po rozpoznaniu w dniu 2 października 2018 r. w Ciechanowie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. Z.

przeciwko Polskiemu Bankowi Spółdzielczemu w C.

o zapłatę 10000,00 zł

I powództwo oddala;

II zasądza od powoda J. Z. na rzecz pozwanego Polskiego Banku Spółdzielczego w C. kwotę 1817,00 zł (jeden tysiąc osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 1635/17

UZASADNIENIE

Powód J. Z. w dniu 27 listopada 2017 r. (data stempla operatora pocztowego) wniósł o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego Polskiego Banku Spółdzielczego w C. kwoty 100000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 26 lipca 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

Pozwany Polski Bank Spółdzielczy w C. wnosił o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda J. Z. na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. Z. w dniu 27 stycznia 2011 r. złożył deklarację przystąpienia do Polskiego Banku Spółdzielczego w C.. J. Z. zadeklarował i opłacił dwa udziały o wartości 10000,00 zł. Polski Bank Spółdzielczy w C. wystawił w dniu 27 stycznia 2011 r. certyfikat udziałowy potwierdzający posiadanie przez J. Z. dwóch udziałów o wartości 10000,00 zł (bezsporne).

Pismem z dnia 29 września 2015 r. J. Z. złożył pisemną rezygnację z członkostwa w Polskim Banku Spółdzielczym w C. i wycofaniu swoich udziałów w wysokości 10000,00 zł. Pismami z dnia 20 czerwca 2016 r., 29 sierpnia 2016 r. oraz 9 grudnia 2016 r. J. Z. wezwał Polski Bank Spółdzielczy w C. do zapłaty kwoty 10000,00 zł (bezsporne).

W dniu 20 marca 2015 r. Polski Bank Spółdzielczy w C. złożył do Komisji Nadzoru Finansowego wnioski, doręczony organowi nadzoru w dniu 23 marca 2015 r., o obniżenie funduszy własnych o kwotę 1855000,00 zł. Decyzją z dnia 23 grudnia 2015 r., Komisja Nadzoru Finansowego nie wyraziła zgody na obniżenie funduszy własnych, wskazując, że

kwota o obniżenie której wnosił bank stanowi 59,68 % jego funduszu udziałowego zaliczanego do funduszy własnych na dzień 30 września 2015 r. Komisja Nadzoru Finansowego wskazała, że nie są spełnione przesłanki przewidziane w art. 29 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr (...) (Dz. U. UE L 176/1 z dnia 27 czerwca 2013 r.), zwane rozporządzeniem (...), które warunkują możliwość zaliczenia danych instrumentów kapitałowych (tu: udziałów) do kapitału podstawowego T. I. Pomimo powyższego, ze względu na brzmienie art. 484 i 486 w/w rozporządzenia fundusz udziałowy Polskiego Banku Spółdzielczego w C. zaliczany jest do funduszy własnych (zasada praw nabytych). Tym samym Komisja Nadzoru Finansowego wskazała, że nie może wydać zgody na obniżenie funduszy własnych Banku z powodu braku możliwości zastąpienia tych instrumentów (udziałów) instrumentami funduszy własnych o tej samej lub większej jakości na warunkach, które są stabilne z punktu widzenia zdolności dochodowej danej instytucji. Brak takiej możliwości wynika z faktu, że nowo objęte udziały, które miałyby zostać zaliczone do funduszy własnych, musiałyby spełniać warunki określone w art. 29 rozporządzenia (...) w związku z art. 10 ust. 3 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr (...) z dnia 7 stycznia 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących wymogów w zakresie funduszy własnych obowiązujących instytucje (decyzja (...) z dnia 23 grudnia 2015 r. k. 75).

Pismem z dnia 12 września 2016 r. Polski Bank Spółdzielczy w C. zawiadomił J. Z. o braku możliwości wypłaty udziałów członkowskich nabytych (wyemitowanych) przed 31 grudnia 2011 r. w związku z ich wypowiedzeniem przez członka z uwagi na zaliczenie ich do kapitału podstawowego T. I banku zgodnie z art. 484 rozporządzenia (...) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr (...). Zgodnie z art. 72 rozporządzenia (...), kapitał T. I wchodzi w skład funduszy własnych banku, których obniżenie w kapitale podstawowym T. I możliwe jest - stosownie do art. 77 - 78 rozporządzenia (...) jedynie po uprzednim uzyskaniu zgody instytucji nadzorującej bank w danym rajcu członkowskim UE tj. w przypadku Polski - Komisji Nadzoru Finansowego (bezsporne).

Stan faktyczny nie był sporny w niniejszej sprawie co do okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia. Strony procesu natomiast odmiennie oceniły skutki prawne ustalonych faktów.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo J. Z. nie zasługuje na uwzględnienie.

Pozwany Polski Bank Spółdzielczy w C., jako bank spółdzielczy, prowadzi działalność bankową na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe oraz ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

Zgodnie z art. 2 pkt 1 powołanej ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, bank spółdzielczy jest spółdzielnią, do którego w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie oraz ustawie Prawo bankowe, stosuje się przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze.

Zgodnie z art. 126 powołanej ustawy Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 października 2015 r.), w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego bank jest zobowiązany posiadać fundusze własne, dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności. Zgodnie zaś z art. 127 ust. 1 pkt 1 i 2 tej ustawy (również w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 października 2015 r.), fundusze własne banku stanowią: fundusze podstawowe banku oraz fundusze uzupełniające. Fundusze podstawowe w banku spółdzielczym to, wedle ust. 2 pkt. 1 lit c) przywołanego artykułu, wpłacony fundusz udziałowy oraz fundusz zasobowy i fundusz rezerwowy. Fundusz udziałowy to z kolei kapitał powstały z wpłat udziałów członkowskich (art. 78 § 1 pkt 1 Prawa spółdzielczego).

W dniu 1 stycznia 2014 r. w polskim porządku prawnym zaczęło obowiązywać rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr (...) z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla

instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr (...) (Dz. U. UE L 176/1 z dnia 27 czerwca 2013 r.), zwane rozporządzeniem (...), które wprowadziło m.in. surowsze wymogi kapitałowe w instytucjach nadzorowanych (bankach) oraz przyznało kompetencje w obszarze nadzoru ostrożnościowego Komisji Nadzoru Finansowego. Ponadto rozporządzenie to wprowadziło nową definicję funduszy własnych i warunków ich pomniejszania (obniżania). Zgodnie z art. 72 tego rozporządzenia fundusze własne instytucji finansowych stanowią sumę kapitału T. I i T. I.. Powyższe spowodowało zmianę m.in. treści art. 126 Prawa bankowego, która weszła w życie w dniu 1 listopada 2015 r., zgodnie z którą banki są obowiązane posiadać fundusze własne w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 118 rozporządzenia nr 575/2013, dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności, zaś zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 118 rozporządzenia nr 575/2013 - fundusze własne oznaczają sumę kapitału T. I i kapitału T. I.. Treść dalszych przepisów rozporządzenia (...) określiła natomiast warunki, których spełnienie powoduje zakwalifikowanie danych instrumentów do określonego typu kapitału. Zaś jak wskazano wyżej zgodnie z art. 77 przedmiotowego rozporządzenia dana instytucja ma obowiązek uzyskać uprzednio zezwolenie od właściwego organu, aby przeprowadzić jedno lub oba następujące działania:

a) obniżenie, wykup lub odkup instrumentów w kapitale podstawowym T. I emitowanych przez daną instytucję w sposób dozwolony mającym zastosowanie prawem krajowym;

b) przeprowadzenie wezwania do sprzedaży, wykupu, spłaty lub odkupu instrumentów dodatkowych w T. I lub instrumentów w T. I. - stosownie do przypadku - przed upłynięciem ich umownego terminu zapadalności.

Właściwy organ wydaje zezwolenie (w przypadku Polski jest to Krajowy Nadzór (...)) na obniżenie, odkup, wezwanie do sprzedaży lub wykup przez instytucję instrumentów w kapitale podstawowym T. I, instrumentów dodatkowych w T. I lub instrumentów w T. I., jeżeli jest spełniony dowolny z następujących warunków:

a) przed lub w tym samym czasie co działanie, o którym mowa w art. 77, instytucja zastępuje instrumenty, o których mowa w art. 77, instrumentami funduszy własnych o tej samej lub większej jakości na warunkach, które są stabilne z punktu widzenia zdolności dochodowej danej instytucji;

b) instytucja wykazała w sposób zadowalający właściwy organ, że po dokonaniu przedmiotowego działania fundusze własne instytucji przekroczyłyby wymogi określone w art. 92 ust. 1 niniejszego rozporządzenia oraz wymóg połączonego bufora zdefiniowany w art. 128 pkt 6) dyrektywy (...) o margines, który właściwy organ może uznać za konieczny na podstawie art. 104 ust. dyrektywy (...) (art. 78 Rozporządzenia).

Jednakże zgodnie z art. 484 i art. 486 rozporządzenia (...) oraz zasadą praw nabytych – do wypłaty instrumentów i pozycji, które zostały wyemitowane przed dniem 31 grudnia 2011 r. (w tym udziałów) lub przed tą datą kwalifikowały się jako fundusze własne nie będące instrumentami, o których mowa w art. 483 ust. 1 wymagana jest zgoda Komisji Nadzoru Finansowego (środki te są obecnie stopniowo amortyzowane czyli odliczane od ogólnej kwoty kapitału), natomiast środki, które zostały pozyskane od udziałowców po 2011 r., czyli innymi słowy udziały wyemitowane po dniu 30 grudnia 2011 r. nie stanowią części funduszu własnych (są jedynie tzw. funduszem udziałowym), a co za tym idzie nie są i nie muszą być objęte zezwoleniem organu nadzoru na pomniejszenie funduszy własnych.

Rozporządzenie (...) jak wykazano wyżej - przyznaje właściwym organom nadzorującym kompetencje do wydawania zezwolenia dla instytucji nadzorowanych na obniżenie funduszy własnych w kapitale podstawowym T. I – w przypadku Polski jest to Komisja Nadzoru Finansowego. Udziały wyemitowane przed dniem 31 grudnia 2011 r. stanowią kapitał podstawowy T. I pozwanego Banku. Kapitał podstawowy T. I w banku to tzw. „kapitał wysokiej jakości”, zapewnia bezpieczeństwo klientów jak i członków banku spółdzielczego oraz ma decydujący wpływ na stabilność funkcjonowania instytucji finansowej. Z tych powodów jego obniżenie (pomniejszenie) obwarowane jest szeregiem wymogów, w tym uzyskaniem zgody organu

nadzoru, czyli Komisji Nadzoru Finansowego ((...)). Obowiązek uzyskania zgody na obniżenie kapitału podstawowego wynika z art. 77-78 rozporządzenia (...). Zgodnie z przywołanymi przepisami bez zgody Komisji Nadzoru Finansowego instytucja nadzorowana (bank) nie ma prawnej możliwości obniżenia funduszy własnych. Innymi słowy, wypłata wypowiedzianych udziałów, wyemitowanych przed dniem 31 grudnia 2011 r., jako czynność

skutkująca obniżeniem funduszy własnych banku, nie może nastąpić bez uprzedniej zgody (...). Tym samym, wypłata wypowiedzianych udziałów bez zgody (...) stanowić będzie naruszenie bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa.

Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu postanowienia z dnia 15 stycznia 2016 r. wydanego w sprawie I ACz 2315/15 wskazał, że „z uwagi na konieczność zachowania bezpieczeństwa dla sektora finansowego w państwie przyjęto regulacje prawne uzależniające wypłatę udziałów od uprzedniej zgody organu nadzoru czyli Komisji Nadzoru Finansowego. Taka decyzja jest decyzją administracyjną i nie podlega rozpoznaniu przez sąd cywilny, a sąd nie może wyrazić zgody na wypłatę udziałów w imieniu Komisji. Decyzja tego organu jest kluczowa dla zasądzenia wypłaty kwoty stanowiącej równowartość udziałów i tylko po jej wydaniu, w przypadku sporu pomiędzy powodem i pozwanym dotyczącym wypłaty udziałów Sąd

będzie władny wydać wyrok. Na marginesie podnieść należy, że powód nie jest klientem pozwanego, udziały zaś nie stanowią lokaty kapitału, którą można rozwiązać w każdym czasie. Udziały Banku stanowią swego rodzaju inwestycję i ich wypłata po wypowiedzeniu wiąże się z odpowiednią procedurą, która nie może być pominięta, i właśnie jej istotną częścią jest zgoda na wypłatę udziałów udzielona przez Komisję Nadzoru Bankowego”.

Udziały powoda J. Z. wpłacone 27 stycznia 2011 r. kwalifikują się jako kapitał podstawowy T. I pozwanego Banku. Wypłata wypowiedzianych udziałów zgodnie z roszczeniem powoda stanowiłaby obniżenia funduszy własnych Polskiego Banku Spółdzielczego w C. bez zgody Komisji Nadzoru Finansowego, która - jak wskazano powyżej - jest niezbędna do obniżenia tychże funduszy obejmujących kapitał podstawowy T. I.

Pozwany Bank pismem z dnia 20 marca 2015 r. złożył wniosek do (...) o wyrażenie zgody na obniżenie funduszy własnych o kwotę 18555000,00 zł stanowiącą 59,68 % funduszu udziałowego zaliczanego do funduszu własnych na dzień 30 września 2015 r. Jak wskazano powyżej Komisja Nadzoru Finansowego decyzją z dnia 23 grudnia 2015 r. nie zezwoliła na obniżenie przez Polski Bank Spółdzielczy w C. funduszy własnych o powyższą kwotę.

Skutkiem braku zgody (...) na obniżenie funduszy własnych jest brak prawnej możliwości wypłacenia przez pozwanego Banku wypowiedzianych udziałów powodowi J. Z. bez narażenia Banku na zarzut naruszenia prawa, a także kary finansowe. Wypłata tych udziałów stanowiłaby oczywiste, a w świetle powołanych ostrzeżeń (...) także rażące naruszenie przepisów Rozporządzenia (...). Ponadto, godziłoby to w interesy pozostałych członków pozwanego Banku oraz jego klientów.

W tym miejscu, warte podkreślenia jest, że Rozporządzenie Unii Europejskiej (prawo wtórne) zgodnie z art. 288 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej ma zasięg ogólny, wiąże w całości i ma bezpośrednie zastosowanie we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej. Rozporządzenie ma zatem pełny skutek bezpośredni. Potwierdza to art. 521 Rozporządzenia (...), który wyraźnie stanowi o bezpośrednim skutku Rozporządzenia.

Ponadto należy wskazać, że zgodnie z art. 91 ust. 3 Konstytucji RP w przypadku sprzeczności pomiędzy polską ustawą z prawem stanowionym przez Unię Europejską, pierwszeństwo ma prawo unijne. Przepis ten wyraża tzw. zasadę pierwszeństwa. Zatem, przepisy Statutu pozwanego Banku, w razie sprzeczności „ustępują” bezwzględnie obowiązującemu prawu unijnemu.

Wobec powyższego, za w pełni uzasadnione należy uznać twierdzenie, iż Rozporządzenie (...) ma charakter obowiązujący w Polsce, i wiąże nie tylko pozwanego Bank, ale i powoda J. Z., a nadto ma pierwszeństwo przed przywołanymi w pozwie przepisami ustaw oraz Statutu pozwanego Banku.

W tym miejscu należy przytoczyć dodatkowo przepisy prawa spółdzielczego, które określają 2 odrębne rodzaje udziałów, tj. udziały obowiązkowe, od których zadeklarowania zależy przyjęcie w poczet członków spółdzielni oraz udziały nieobowiązkowe określone jako udziały dalsze. Artykuł 19 § 2 prawa spółdzielczego stanowi, że członek spółdzielni uczestniczy w pokrywaniu jej strat do wysokości zadeklarowanych udziałów. Ustawa nie określa, z jakiego rodzaju udziałów straty powinny zostać pokryte. Przepis ten nie wymienia udziałów nieobowiązkowych jako tych, które z powyższej regulacji byłyby wyłączone. Wolą ustawodawcy było objęcie dyspozycją art. 19 § 2 prawa

spółdzielczego obydwu rodzajów udziałów. Każdy z nich może służyć pokryciu straty (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 24 sierpnia 2011 r. w sprawie I ACa 433/11).

Konkludując należy stwierdzić, iż pozwany Bank prawidłowo, tj. zgodnie z decyzją (...) nie wypłacił powodowi J. Z. wypowiedzianych przez niego udziałów. Decyzja ta jest kluczowa dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, bowiem wskazuje w jakiej kondycji finansowej jest pozwany Bank oraz podkreśla, iż w wypadku wypłaty zaburzona zostałaby nie tyle stabilność Banku, co interes i bezpieczeństwo jego pozostałych aktualnych klientów i udziałowców. Sąd rozstrzygający niniejszą sprawę jest zobligowany do respektowania przepisów wspólnotowych, w tym również powołanych w treści niniejszego uzasadnienia. Tym samym nie znajdując – obecnie – podstaw do uwzględnienia żądania powoda J. Z., Sąd oddalił powództwo, o czym orzekł w pkt I wyroku.

Rozstrzygając w pkt II sentencji wyroku o kosztach procesu, Sąd kierował się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w 98 kpc, obciążając nimi powoda w całości. Zgodnie bowiem z treścią art. 98 kpc, strona przegrywająca sprawę ma bowiem obowiązek zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Na kwotę zasądzoną z tego tytułu od powoda na rzecz pozwanego składają się koszty zastępstwa procesowego wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 1800,00 zł ustalone zgodnie przepisami Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz koszty opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł.